

Verslag van de lezing: Pilgrims (fathers, mothers & children) in Leiden en Amerika

Door: Jan Leeuwenhoek

19 oktober 2021

Cees Jan van den Hoek opent de bijeenkomst. Spreker Piet de Baar behoeft nauwelijks introductie gezien zijn jarenlange werkzaamheden bij Erfgoed Leiden en Omstreken.

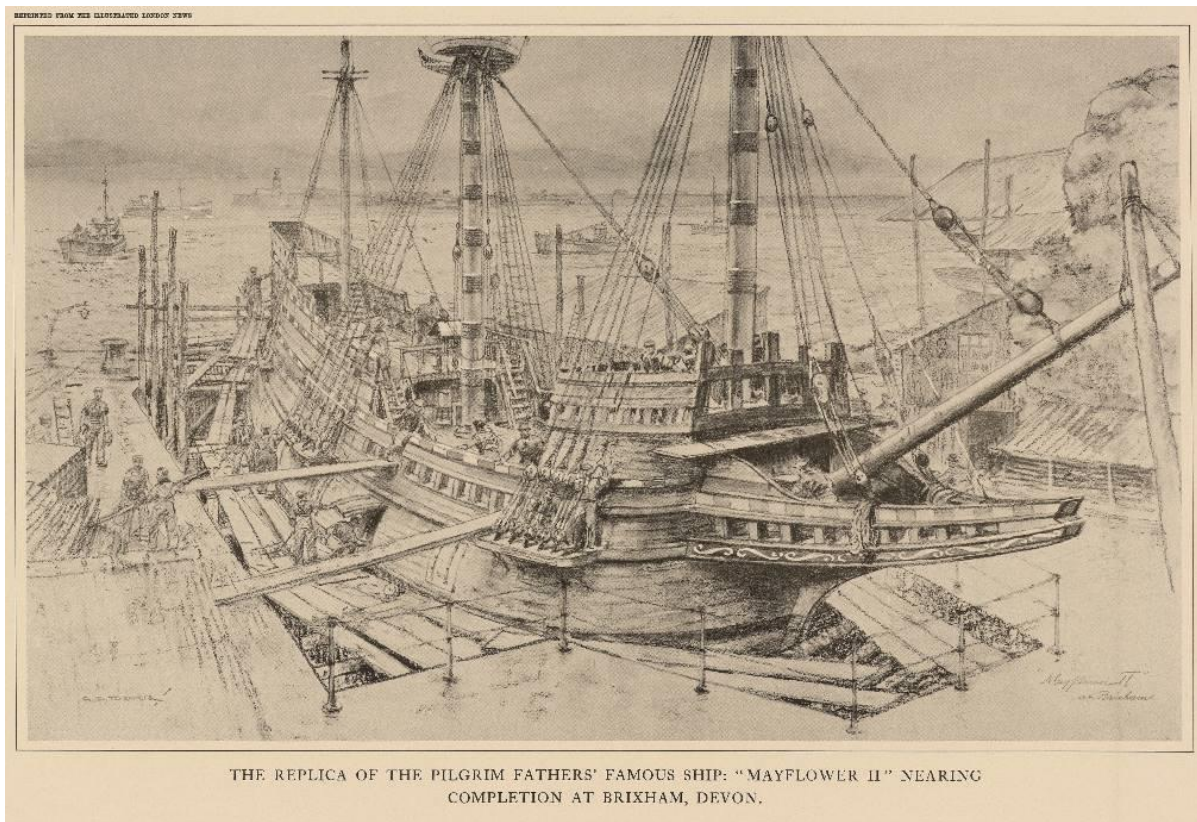
Piet geeft aan dat 2020 een belangrijk Pilgrimjaar was. Het was toen 400 jaar geleden dat de Mayflower naar Amerika voer. Door de corona is de herdenking iets minder groots geweest. Voor Nederland is het belangrijk, maar het is vooral belangrijk in de VS.

Hij heeft een eerste herinnering hieraan toen hij als 19-jarige bij het archief ging werken. Toen was er net de herdenking van het 350-jarige vertrek van de Mayflower. Indertijd was er een bescheiden permanente expositie in een schuur achter het archief. Jeremy Bangs, een Amerikaan die in Leiden kunstgeschiedenis studeerde en in 1980 in dienst kwam van het archief als historicus, heeft veel onderzoek gedaan naar de Pilgrims. Het onderzoek naar de Pilgrims kreeg een impuls toen George Bush, een nazaat van één van de Pilgrim fathers, in 1989 Leiden bezocht.

Waarom kwamen de Pilgrim fathers naar Leiden? Deze Engelse gelovigen waren erg orthodox. Jacobus I duldde geen afwijking van de leer en ze vertrokken naar Amsterdam. Daar ontstonden problemen en men deed het verzoek om in Leiden te komen wonen, waarvoor toestemming werd gegeven. De groep kwam in 1609 naar Leiden en in datzelfde jaar werd ook de Engels gereformeerde gemeente gesticht in Leiden. Dat waren dus twee verschillende groepen, benadrukt Piet. Deze Engels gereformeerde gemeente kreeg een predikant en ze kerkten in wat nu de Waalse kerk is. Later gingen ze naar het Jerusalemshofje en in 1644 naar de kapel van het Begijnhof. Deze kerk bestond tot 1795, waarna de meeste mensen overgingen naar de hervormde (Nederduits Gereformeerde) kerk.

Dominee Robinson had dus zijn eigen kleine groep. Feitelijk is het niet zo goed bekend welke Engelse Leidenaars behoorden tot de groep

rond Robynson en welke tot de Engels gereformeerde gemeente. Degenen die naar Amerika gingen zijn uiteraard wel bekend. Die groep was niet zo groot. Aan boord van de Mayflower waren ongeveer 100 landverhuizers, waarvan circa de helft al stierf in de eerste winter. De belangrijkste oorspronkelijke bron over de groep rond Robynson is het manuscript "Of Plymouth Plantation 1620-1647" van de hand van William Bradford. Hij beschreef in dit kort voor zijn dood geschreven manuscript in behoorlijk detail hoe het leven van die groep was. Het manuscript is lang onbekend gebleven. In 1855 werd het weer ontdekt, een jaar later gedrukt en dat gaf een impuls aan de belangstelling voor de Pilgrims.

Tekening van Mayflower II in aanbouw. G.H. Davis. 1955. (ELO)

De naam Pilgrim fathers, die vanaf 1799 aan de groep op de Mayflower werd gegeven, komt voort uit het begrip Founding fathers. Voor mensen in de VS is dat een heel belangrijke groep. Het heeft status als je hiervan afstamt. Er is een Society of Mayflower descendants. Een serie boeken over het nageslacht is verschenen - de Silver books - en er wordt nog steeds gepubliceerd. Piet legt uit waarom hij in de titel van zijn inleiding ook spreekt over Pilgrim mothers en children. Eén

van de Pilgrim fathers die op de Mayflower zat had o.a. een dochter die in Leiden bleef wonen. Van haar is er veel nageslacht, ook nog in Leiden. Ook die zijn dus “descendants”. De heer Van Zegveld heeft hier indertijd onderzoek naar verricht. De familie Koet stamt ervan af, maar ook is Goeie Mie, de gifmengster, aangetrouwd met een van deze nazaten. Van Zegveld heeft het notarieel archief van Leiden al behoorlijk doorzocht op nazaten; Piet was hier zelf ook bij betrokken. Op internet is er al veel beschikbaar, geeft Piet aan. Maar er is nog meer als mensen nader willen zoeken, bijvoorbeeld in het rechterlijk archief en belastingkohieren.

Voor de Leidse geschiedenis hebben de Pilgrims weinig betekend. Het waren meest Engelse landarbeiders. Toen ze in de stad Leiden kwamen werden velen textielarbeider, enkelen middenstander en een enkeling had geld, maar meest waren het eenvoudige lieden. John Robinson, de predikant, was vrij rijk van zichzelf. Hij stierf in 1625 en er was geen opvolger. De mensen uit de groep Robinson gingen toen over naar een andere protestantse kerk.

Na de pauze was er gelegenheid tot het stellen van vragen, waaruit: Het huis van Robinson stond aan de Kloksteeg op de plek waar later in de 17^e eeuw het Jean Pesijnhofje werd gebouwd. Het was toen kleiner dan nu, nl. alleen de vleugel richting Rapenburg. Waarschijnlijk kerkte men in het huis van Robinson.

Voor de overtocht naar Amerika moesten velen geld lenen. Nog veel jaren daarna moest er worden afgelost.

Cees Jan dankt Piet de Baar hartelijk voor zijn interessante lezing. De Pilgrim fathers blijven voor velen een fascinerende groep mensen. En het is interessant dat er ook in Leiden nog veel nazaten zijn.